

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 15 mars 1945 kl. 1 em.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående verkställande av en undersökning beträffande den s. k. kolorerade veckopressen m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott *Motionen.* för behandling hänvisad motion, nr 443, av herrar *Johnsson* i Stockholm och *Swedberg*, har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära tillsättning av en granskningsnämnd med uppgift att under ett kalenderår följa den kolorerade veckopressen och sådan billighetslitteratur, som i kiosker och på liknande ställen utbjudes särskilt till ungdomen, och att om sina iakttagelser vid årets slut avgiva rapport till regering och riksdag.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från *Yttranden.* ungdomsvårdskommittén. Härjämte har utskottet berett Svenska tidningsutgivareföreningen tillfälle att yttra sig över motionen. Föreningen har också till utskottet inkommit med yttrande i ärendet.

Ungdomsvårdskommittén anför i sitt yttrande följande:

Den viktiga frågan om ungdomens fritidssysselsättning och om lämpliga åtgärder i anslutning härtill har kommittén vad beträffar frågan om stöd åt ungdomens föreningsliv behandlat i ett redan avgivet betänkande (SOU 1944: 31). I ett betänkande som inom kort kommer att avges behandlas en annan del av samma problemkomplex: Frågan om ungdomens nöjesliv och om lämpliga åtgärder för en sanering härav. I ett härpå följande betänkande — vilket för närvarande är under utarbetande — kommer frågan om ungdomens hobbyverksamhet m. m. att behandlas. I detta sistnämnda betänkande upptas även frågan om ungdomens intellektuella fritidssysselsättningar, varvid uppmärksamhet även kommer att ägnas åt den s. k. kolorerade veckopressen. Det är kommitténs avsikt att såsom underlag för bedömandet söka få till stånd en undersökning — om än av relativt begränsad omfattning — rörande veckopressens standard och innehåll.

Då frågan om veckopressen sålunda är föremål för ungdomsvårdskommitténs uppmärksamhet, vill kommittén föreslå, att de i motionen framförda förslagen hänskjutas till ungdomsvårdskommittén för att tas under övervägande vid dess arbete.

Svenska tidningsutgivareföreningen erinrar, att vid 1942, 1943 och 1944 års riksdagar väckts motioner om att införa en särskild skatt på vissa periodiska tidskrifter, oftast betecknade med benämningen veckopressen, ibland med tillägg av benämningen »den kolorerade och illustrerade» och att ingen av dessa motioner föranlett någon riksdagens åtgärd, samt tillägger, att sedan herr Björck, som var en av motionärerna i tidskriftskattefrågan vid 1942 års riksdag, funnit tanken att med beskattning åstadkomma ett ingripande mot den av honom i starka ordalag kritiserade veckopressen vara svår att förverkliga, har han i sin vid årets riksdag inlämnade motion (den likalydande motionen i första kammaren har väckts av herr Björck) valt en annan väg. Föreningen anför vidare:

Föreningen kan varken följa herr Björcks tankegång eller förstå, vilken nytta den föreslagna nämnden över huvud skulle kunna göra. Det står envar i vårt land och sålunda även statsmyndigheterna fritt att följa och granska alla tryckalster. Motionärens avsikt är uppenbarligen icke att det skall stanna vid en granskning utan att den föreslagna nämnden i sin rapport till regering och riksdag skall uttala omdömen och sätta betyg på de särskilda veckotidningarna, samt att dessa betyg sedermera skola åberopas för åtgärder mot publikationer, som icke vinna nämndens gillande. Om detta icke vore avsikten, skulle motionen vara meningslös. I motionärens uttalande, att tillvaron av denna nämnd skulle verka »restriktiv» på författare och utgivare, ligger också ett tydligt hot mot dem, som icke äro tillräckligt »restriktiva».

Föreningen framhåller vidare, att det i strid med vad motionären anger sålunda är fråga om att förbereda en censur av vissa publikationer, samt tillfogar:

Emot ett dylikt förfarande får föreningen inlägga sin kraftiga gensaga under framhållande av att detta till sitt syfte innebär en kränkning av den av grundlag skyddade tryckfriheten i vårt land.

Under åberopande av vad föreningen anfört i en skrivelse till riksdagens bevillningsutskott den 15 april 1942 med anledning av vid 1942 års riksdag väckta motioner om särskild skatt på tidskrifter motsätter sig föreningen bestämt varje hallstämpling av veckopressen i två grupper, en av staten godkänd och en av staten underkänd, mot vilken senare ingripande skulle göras i en eller annan form. Föreningen tillfogar:

Den svenska allmänheten vill förvisso icke vid sitt val av läsning stå under förmynderskap av en statlig nämnd eller — i ett av motionären tänkt senare skede — av någon sorts inspektör. I fråga om det senare alternativet önskar föreningen framhålla, att de farhågor, som förslaget om en av flera personer sammansatt nämnd framkalla, mångdubblas, om nämndens uppgifter skulle överföras på en person, vilkens omdöme skulle vara avgörande för publikationernas betygsättning.

Med hänsyn till sålunda anförda principiella skäl mot det av motionären väckta förslaget torde det, framhåller föreningen vidare, icke vara nödvändigt att närmare uppvisa de tekniska svårigheter och oformligheter, som vidlåda motionärens idé. Föreningen säger sig dock vilja anföra några synpunkter:

Vad menas med »kolorerad veckopress» och hur skall den skiljas från den veckopress, som icke tilldelas detta smädenamn? Föreningen har icke till uppgift att tillvarataga litteraturens intressen men anser sig dock böra jämväl fråga vad motionären avser med sin definition av »billighetslitteratur». Den synes vara lika oklar som begreppet »kolorerad veckopress». Vidare frågas, hur det skall bli möjligt att utse en nämnd, som icke blott är i stånd att från mer eller mindre höga ideella och moraliska synpunkter bedöma veckopressens innehåll utan även tillbörligt beakta de olika samhällslagrens differentierade behov av läsning? Föreningen är fortfarande av den uppfattningen, att den nuvarande veckopressen i stort sett icke blott väl fyller sin uppgift att vara en hela svenska folkets förströelseläsning utan även i många hänseenden tillgodoser kulturella och ideella uppgifter av obestriddligt värde.

Föreningens yttrande utmynnar i ett avstyrkande av motionen.

För egen del får utskottet anföra följande.

Utskottet.

Även om självfallet delade meningar kunna göra sig gällande beträffande standarden å åtskilligt av den förströelseläsning, som salubjudes allmänheten, och även om utskottet förstår, att motionärernas syfte varit positivt, kan utskottet icke underlåta att ställa sig tveksamt till de oklara och till sina konsekvenser betänkliga tankegångar, som ligga till grund för den förevarande motionen. Vår tryckfrihetslagstiftning är förankrad i grundlagen. Det skulle enligt utskottets mening stå i strid med den pressfrihet, som denna garanterar, om statsmakterna beslutade inrätta en särskild nämnd med uppdrag att hallstämpla i kraft av gällande tryckfrihetslagstiftning utgivna skrifter i två grupper, en s. a. s. sanktionerad och en, mot vilken ingripanden i en eller annan form skulle framstå såsom en konsekvens av klassifieringen. Genom en dylik åtgärd från statsmakternas sida skulle slussarna för ett godtycke lätt kunna öppnas, helst om statsmakterna skulle följa motionärernas tankegång ända fram till dess antydda konsekvens: överlämnandet åt en enda person att på subjektiva värderingar utöva ett slags censorsskap över press, som utgives med i vanlig ordning erhållna tillståndsbevis och vars rörelsefrihet regleras i grundlagen. Även om icke, såsom framgår av ungdomsvårdskommitténs till utskottet avgivna yttrande, nämnda kommitté ämnat dryfta det spörsmål, som motionärerna upptagit till behandling, skulle sålunda utskottet av rent principiella skäl icke ha kunnat förorda en utredning, som syftat till att förverkliga något av det, som föresvävat motionärerna. Ett påverkande av vad man menar vara den goda smaken måste enligt utskottets mening ske efter andra framkomstlinjer än dem, som motionärerna haft i åtanke.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II:443, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 mars 1945.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: herrar *Ståhl*, *Allard* och *Skantze*, fröken *Olsson*, herrar *Svensson* i Stenkyrka, *Lundqvist*, *Jönsson* i Lund, *Fahlman*, *Odhe* och *Larsson* i Luttra*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.